

YUNUS KÂZIM KÖNİ'NİN HİKÂYELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

An Analysis Of Yunus Kâzım Köni's Stories

Batuhan ERDOĞAN¹

¹ Doktora Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, erdogan.bthn@gmail.com, orcid.org/ 0000-0003-4948-5435.

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:11.03.2022

Kabul/Accepted:31.07.2022

DOI:10.20322/littera.1086312

Anahtar Kelimeler

Yunus Kâzım Köni, Bir Kadının Jurnalından, hikâye, Türk edebiyatı.

ÖZ

Yunus Kâzım Köni (1903-1957), yurdun çeşitli bölgelerinde felsefe ve edebiyat öğretmenliği yapmış bir eğitimci; il millî eğitim müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu üyesi, İlköğretim Genel Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş bir bürokrattır. Darülfünunun felsefe bölümünden mezun olan Köni'nin felsefe ve eğitim psikolojisi alanında yaptığı çevirilerin yanında, *Ufuk Çizgisi* (1940) adlı bir şiir ve *Bir Kadının Jurnalından* (1949) adlı bir hikâye kitabı vardır. Vakit, Kurun, Yeni Gazete gibi gazetelerde; Ülkü, Yücel, Tercüme, Servet-i Fünun Uyanış ve Yeni Adam gibi devrin öne çıkan periyodiklerinde fikir ve sanat yazıları yazar. Eserleri ve süreli yayınlarla olan ilişkisine rağmen Yunus Kâzım Köni, edebiyat tarihlerinde kendine yer bulamamış bir sanatçıdır. Daha önceki çalışmalarda Köni'nin şiirleri ve arkadaşı Ahmet Hamdi Tanpınar ile mektuplaşmaları incelenmiş, ancak hikâyeleri üzerine henüz bir inceleme yapılmamıştır. Yunus Kâzım Köni'ye göre hikâye türünün güzellik ölçütü, işlenen konunun orijinalliğidir. Bu açıdan Köni, nasıl anlattığından çok neyi anlattığına önem veren bir hikâyecidir. Yazar, bir kısmı süreli yayınlarda yayımlanan dokuz hikâyesini, 1949 yılında *Bir Kadının Jurnalından* adlı kitabında toplar. Olay hikâyesi türünde olan bu metinlerde işlenen temalar ölüm, iletişimsizlik ve bireyin yakın çevresine yabancılaşmasıdır. Bu çalışmada yazarın biyografisine yer verilmiş, yazarın süreli yayınlardaki yazılarından hareketle dil ve edebiyat hakkındaki görüşleri ve *Bir Kadının Jurnalından* adlı kitabındaki hikâyeleri üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

Yunus Kâzım Köni (1903-1957) was an educator who taught philosophy and literature in various parts of the country. He was also a bureaucrat who served as provincial national education directorate, member of the Board of Education and Discipline, General Directorate of Primary Education. In addition to his translations in philosophy and educational psychology, Köni graduated from the philosophy department of Darülfünun and had a poetry book called *Ufuk Çizgisi* (1940) and a storybook called *Bir Kadının Jurnalından* (1949). He wrote intellectual and literary articles in prominent of the periodicals such as Vakit, Kurun, Yeni Gazete, Ülkü, Yücel, Tercüme and Servet-i Fünun Uyanış. Despite his work and his relationship with periodicals, Yunus Kâzım Köni was an artist who did not find a place in literary history. Köni's poems and correspondence with his friend Ahmet Hamdi Tanpınar were examined, but no study has been done on his stories yet. In this study, Yunus Kâzım Köni's biography was included and the author's views on language and literature based on his writings in periodicals and his stories in *Bir Kadının Jurnalından* were emphasized. In this study, Yunus Kâzım Köni's biography was included and the author's views on language and literature were based on her writings in periodicals. On the other hand, the stories of the author in *Bir Kadının Jurnalından* were examined on them.

Keywords

Yunus Kâzım Köni, Bir Kadının Jurnalından, story, Turkish literature.

Atıf/Citation: Erdoğan, B. (2022), "Yunus Kâzım Köni'nin Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme", *Littera Turca, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 8/3, 1892-1905.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Batuhan ERDOĞAN, erdoğan.bthn@gmail.com

GİRİŞ

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki görevleri ve eğitim alanında yaptığı tercümelemlerle tanınan Yunus Kâzım Köni, aynı zamanda bir yazar ve şairdir. Şiirlerini *Ufuk Çizgisi* (1940), hikâyelerini *Bir Kadının Jurnalından* (1949) adlı kitaplarında toplayan Köni, edebiyat tarihlerince görmezden gelinmiş ve günümüz okuruna ulaşmadan unutulmuş bir sanatçdır. Ahmet Hamdi Tanpınar, 6 Mayıs 1949 tarihli Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazısında, "kendi köşesinde sessiz bir amatör çalışmasını tercih eden bir sanatkar" olarak gördüğü dostu Yunus Kâzım Köni'nin hikâye kitabını tanıtırken, yazarın bu kitabıyla sanatının en mühim noktasında bulunduğunu belirtir ve kitabın gelecekteki bir yığın başarılı eserin müjdecisi olmasını temenni eder (Tanpınar 1998: 429-433). Ancak Tanpınar'ın yazısına rağmen hikâyeler basında yankı uyandırmayı başaramamış, metinler üzerine yapılan eleştiriler bu yazıyla sınırlı kalmıştır.

Edebiyat tarihlerinde Yunus Kâzım Köni'nin adına rastlamak pek mümkün değildir. Ansiklopedilerdeki mevcut bilgiler ise eksik veya yanlıştır. Örneğin İhsan Işık'ın *Resimli ve Metin Örnekli Türk Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*'nde yazarın adı "Yusuf Kâzım Köni" şeklinde hatalı olarak yer alır (Gariper ve Bayraktar 2020: 307).

Bu çalışmada Yunus Kâzım Köni'nin biyografisine yer verilecek, yazarın süreli yayınlardaki yazılarından hareketle dil ve edebiyat hakkındaki görüşleri ve *Bir Kadının Jurnalından* adlı eserindeki hikâyeleri üzerinde durulacaktır.

1. Hayatı

Yunus Kâzım Köni, 1903 yılında Musul'da doğar. İlk ve orta öğrenimini İstanbul Sultanisinde tamamladıktan sonra, Darülfünunun felsefe bölümüne kaydolar. 1924'te Darülfünundan mezun olur ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yapar (Binbaşıoğlu 1995: 167). İlk görev yeri olan Bursa Kız Öğretmen Lisesinde bir süre çalıştıktan sonra Avrupa'ya gider. Avusturya'nın Viyana ve Almanya'nın Bonn kentlerinde bulunur (Yunus Kâzım 1930: 6). Türkiye'ye döndükten sonra iki yıl boyunca Kayseri Lisesinde müdürlük yapar. 1933 yılının Ekim ayında Afyon iline maarif müdürü olarak atanır. İlerleyen yıllarda Adana Maarif Müdürlüğüne tayin edilir. 1937 yılında Adana'daki görevi sona erer, İstanbul Kız Lisesine Türkçe ve felsefe öğretmeni sıfatıyla atanır. İstanbul'a tayininin gerçekleştiği 1937 yılında, ilk çalışması *Eflatun'un İde Nazariyesi*'ni yayımlar. Bu tarihten itibaren yazarın imzası, süreli yayınlarda daha sık görülmeye başlanır.

Yunus Kâzım Köni 1940'ta yeni kurulan Taksim Lisesinde, 1942'de Vefa Erkek Lisesinde müdür olarak görev alır. 28 Eylül 1942'de Ahmet Kutsi Tecer'in vekil olmasıyla boşalan Talim Terbiye Kurulu üyeliğine seçilir (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) 1942: 157 31 2). 21 Eylül 1946'da, Talim Terbiye Kurulu Teftiş Kurulu Başkanlığına (BCA 1946: 186 35 2); 14 Ekim 1946'da, vekâleten Yükseköğretim Genel Müdürlüğüne atanır (BCA 1946: 187 36 18). 25

Kasım 1946'da ise İlköğretim Genel Müdürlüğü görevine getirilir (BCA 1946: 187 40 6). Demokrat Partinin iktidara gelişiyle birlikte, 1950'nin Kasım'ında, dört yıl sürdürdüğü görevinden ayrılmak zorunda kalır.

Yunus Kâzım Köni'nin kızı Doç. Dr. Şirin Tekeli kendisiyle yapılan bir görüşmede, babasının iktidara yeni gelmiş olan Demokrat Partiyle birtakım sorunlar yaşadığını belirtir. Demokrat Partinin iktidara gelmesinden sonra Köni, İlköğretim Genel Müdürlüğü görevinden alınır ve bir lisede öğretmen olarak görevlendirilir. Bu olayın ardından *Bir Kadının Jurnalından* adlı hikâye kitabı gerekçe gösterilerek, dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri tarafından komünistlik suçlamasıyla dava edilir. Yunus Kâzım Köni, davadan beraat ettikten sonra milletvekili adayı olmaya karar verir. Tevfik İleri'nin seçim bölgesi olan Samsun'dan Cumhuriyet Halk Partisi adına 1954 seçimlerine katılır; ancak kazanamaz. Seçimi kaybettikten sonra Afyon Lisesine tayin edilir (Çakır 2009: 109-110). 24 Aralık 1957'de, elli dört yaşındayken vefat eder.

Şirin Tekeli başka bir röportajında, babasının kişiliği hakkında mühim bilgiler verir:

“Annem disiplin kuran bir kişiydi, hep öyle kaldı. Otoriter diyebileceğimiz bir kişilikti. Babam tam tersine, çok hoşgörülüydü. İyi Almanca bilirdi. Dünya edebiyatını Almanca üzerinden takip ederdi. Çok önemli bir entelektüeldi aslında babam. Dolayısıyla babamın eğitim anlayışı farklıydı. Mesela yorgun argın işten gelir, ben yatmak üzereyken, mutlaka yanıma gelir, ya o ya okumayı öğrendikten sonra ben, bir kitaptan bir bölüm okurdum ve bana “Hadi bakalım şimdi kissadan hisse çıkar, okuduğun bölümün anlamı ne?” derdi. Babamla aramızda daha çok diyalog, ahbaplık temelinde bir ilişki vardı” (Özdemir 2016).

Hakkı Süha Gezgin, *Edebî Portreler*'de Köni'nin cana yakın bir kişi olduğunu söyler; üniversite yıllarında, Vakıf gazetesinde beraber çalıştığı arkadaşının portresini çizer:

“Kabarık, kumral bir saç yığınınından sonra, hiç de şiir ve fikir adamı hissi vermeyen, daha çok, hesaplı, çerçevesi bir varlığı hatırlatan yassı bir alın. Çikintılı kaşlar, uçları biraz yukarı çekik, açık kahverengi gözler. Çizgileri oynak, solgun bir yüz. Düz bir burun. Biçimli dudaklar ve küçük, sınımsız dişler. Çenesinde de alnı gibi sert, maddeci bir hal göze çarpar. Orta boyludur. Sağa sola sallanarak yürür. Başını kaldırarak, biraz arkaya doğru gerilere kuvvetli kahkahalarla güler. Heyecanlıdır. Yavaş yavaş kızmaz birdenbire parlar. Neşesi, keyfi de ansızın coşar. Duyguları çok keskin olacak ki meselâ gülerken, yalnız kahkaha ona yetmez. Ellerini de birbirine vurur” (Gezgin 2013: 338).

Yunus Kâzım Köni'nin Darülfünundaki öğrencilik yıllarından itibaren dost olduğu bir diğer kişi de Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Tanpınar, mektup ve günlüklerinde çeşitli vesilelerle Köni'yi hatırlar; arkadaşının ölümünden oldukça etkilenir (Şahin 2017: 22-28). Hasan Âli Yücel'e gönderdiği bir mektupta duyduğu üzüntüyü, “Yazık Âliciğim, seneyi çok kötü kapattık. Senin de çok sevdiğine emin olduğum Yunus'tan bahsediyorum. Hayatımın neresine bakarsam karşıma çıkan insanlardan biri, perişan etti beni.” (Eronat 1997: 13) sözleriyle dile getirir.

Tanpınar, 14 Aralık 1958 tarihli günlüğünde, üzerinde çalıştığı romandaki Nuri isimli karakteri, Köni'yi düşünerek oluşturduğunu belirtir. Günlüğün ilerleyen sayfalarında Yunus Kâzım Köni, Tanpınar tarafından bir kez daha hatırlanır; fakat yazarın tutumu bu defa oldukça farklıdır: “Yunus haristi, evli adam sıfatıyla hayatı benden iyiydi.

Benim ıstıraplarımı çekmedi. Beni kışkırdığı oldu, hattâ küçük gördü, belki işlerimi de bozdu. Belki sevdiğim kadınla bana ihanet etti. Fakat Yunus beni severdi” (Enginün ve Kerman 2008: 71).

Tanpınar'ın bahsettiği Nuri isimli karakter, *Aydaki Kadın* romanında yer almaktadır. Esere bakıldığında Nuri karakteri ve Yunus Kâzım Köni arasındaki benzerliklerin fazlalığı dikkati çeker: Nuri kahkahalarıyla meşhur, felsefe ve hukuk okumak arasında tereddüt yaşayan, Güneyli bir aşiret reisinin oğludur. Günlükte bir anlamda Köni ile Tanpınar'ın hesaplaşmasını yansıtan cümleler, romanda Nuri'yi betimleyen cümleleri andırır: “Nuri beni eskiden beri severdi ve Selim'i kışkırtırdı.” (Tanpınar 1987: 131), “Başından beri Nuri beni seviyordu. Ve Selim'i kışkırtıyordu. Belki de Selim'i o kadar sevdiği ve o kadar kışkırdığı için beni seviyordu.” (141), “Nuri küçük bir Don Juan'dı. Tanrısız bir Don Juan. Karısından başka hiçbir mesuliyeti yoktu” (145). Görüldüğü üzere romanda Leyla, Selim ve Nuri arasında kendini gösteren sevginin altındaki kıskançlık ve ihanet, günlüklerde Tanpınar'ın Köni ile hesaplaşmasının da nedenidir.

Edebiyat tarihlerinde, birkaç eser dışında, Yunus Kâzım Köni adına rastlamak mümkün değildir. Bu duruma rağmen Köni, yaşadığı devrin edebiyat muhitinin tanınan simalarındandır. Hasan Âli Yücel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Hilmi Ziya Ülken ve Yunus Kâzım Köni Sultanahmet'teki Akademi Kahvesi'nin müdavimleri arasındadır. Salah Bırsel (2014), dönemin edipleriyle yazarın dostluğunu, “Ahmet Hamdi ile Ahmet Kutsi yanlarına Yunus Kazım Köni'yi alarak kimi akşam Taksim Bahçesi yöresindeki Liban adlı bir lokantaya da postu sererler. O yıllarda açılan yeni Rus lokantaları da onları kendilerine çeker.” (233-235) sözleriyle açıklar.

Yunus Kâzım Köni'nin yayımlanan ilk eserleri, felsefe alanında yaptığı derleme ve tercümelelerdir. Yazarın bir şiir ve bir hikâye kitabı olmak üzere iki telif eseri bulunmaktadır. Yayımlanma tarihlerine göre yazarın eserleri aşağıda yer almaktadır:¹

1. *Eflatun'nun İde Nazariyesi*, İstanbul: Şirketi Mürettibiye Basımevi, 1937.
2. J. Hessen, *Bilgi Theorisi*, (çev. Yunus Kâzım Köni), İstanbul: Vakıf Yayınları, 1939.
3. *Ufuk Çizgisi (Şiirler)*, İstanbul: Sebat Basımevi, 1940.
4. Heinrich Schmidt, *Epikür'ün Yaşama Sevinci Felsefesi*, (çev. Yunus Kâzım Köni), İstanbul: Remzi Kitabevi, 1946.
5. *Bir Kadının Jurnalından*, Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 1949.
6. Hans Zulliger, *Çetin Çocuklar Derinlik Psikolojisi Bakımından Eğitsel Yardım ve Danışma*, (çev. Yunus Kâzım Köni), Ankara: Doğu Matbaası, 1953.

¹ Yunus Kâzım Köni, Yeni Adam dergisinin 1 Ekim 1942 tarihli 405. sayısında, Stefan Zweig'in *Maria Stuart* adlı eserini tercüme ettiğini ancak yayınevlerinin kitabı yayımlamakta isteksiz davrandıklarını belirtir. Yayınevlerinin tavrı dışında, Köni'nin çevirisinin okura ulaşmamasının bir diğer nedeni, Zweig'in eserinin aynı yıl Asude Zeybekoğlu tarafından tercüme edilip kitap olarak yayımlanması olabilir.

Köni'nin süreli yayınlarla ilişkisi, Darülfünundaki öğrencilik yıllarında musahhah olarak çalıştığı Vakit gazetesiyle başlar. Yazar, memuriyeti sebebiyle Anadolu'da bulunduğu dönemlerde dahi gazetecilik ve dergicilik faaliyetlerini sürdürür. Adana'da maarif müdürü olduğu dönemde, halkevinin yayın organı olan Görüşler dergisinin ilk üç sayısını yönetir (Dirin 2009: 280). İstanbul'a tayin olduktan sonra gazete ve dergilerde adına daha sık rastlanır. Vakit, Kurun, Yeni Gazete gibi gazetelerde; Ülkü, Yücel, Tercüme, Servet-i Fünun Uyanış gibi dergilerde yazıları bulunur. İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından çıkarılan Yeni Adam dergisi, Köni'nin düzenli olarak isminin görüldüğü bir yayın organıdır. Yazar, derginin 235. sayısındaki "Felsefeye Dair Konuşmalar" başlıklı makalesiyle yazı heyetine dâhil olur ve giderek dergide daha etkin bir rol oynamaya başlar. Baltacıoğlu'nun teklifi üzerine 389. sayıdan itibaren "Edebî Oluşlar" başlıklı köşenin yazarlığını üstlenir: "Bu sayfada haftanın edebî oluşunu aksettirmeye çalışmak vazifesini üzerime aldım. Bu sütunlarda bir yandan olaylara dokunacağım, bir yandan da edebiyat meselelerine ait düşünce ve sezilerimi belirteceğim" (Köni 1942a: 6).

Yunus Kâzım Köni, 1942 Eylül'ünde Talim Terbiye Kurulu üyeliğine seçilip Ankara'ya taşınır. Yeni Adam'daki "Edebî Oluşlar"ın son yazısını, derginin 1 Ekim 1942 tarihli 406. sayısında kaleme alır. Bu tarihten itibaren dergideki yazılarını düzensiz aralıklarla yayımlamayı sürdürür.

2. Dil ve Edebiyat Hakkındaki Görüşleri

Terry Eagleton (2017), estetiğin genel manada bir başarı olarak gördüğü sanat felsefelerinde, "edebiyat" sözcüğünün başlı başına bir övgü ifadesi olduğunu söyler. Dolayısıyla "kötü edebiyat" ibaresi bir oksimorondur (60-61). Eagleton'ın işaret ettiği sanat felsefecileri gibi Yunus Kâzım Köni için de edebiyat ve şiir sözcükleri, olumlu bir değeri dile getirir. Yazar kısaca "söz sanatı" olarak tanımladığı şiiri, "hava gibi hafif, ziya gibi aydın, su kadar şeffaftır. Yani şairin sözü, hikmet gibi kafa patlatarak, ilim gibi mukaddemelerden yürünerek anlaşılmaya hacet yoktur; onun değeri hattâ anlaşılmaya muhtaç olmadan duyulmasındadır." (Köni 1939: 12) cümleleriyle tarif eder. Köni'ye göre "kötü şair" ifadesi anlamsızdır; çünkü kötü şair, aslında şair olarak isimlendirilmemesi gereken bir kişi için söylenmiş yanlış ifadedir: "Kötü şair kısaca şair değildir. Şair bir insan kalitesidir. Bu itibarla ya iyidir, yahut da hiç yoktur" (13). Yunus Kâzım Köni poetik bir metin olarak okunabilecek makalesinde, şiir ile manzumeyi ayırır; şiirde anlam aramanın yanlış olduğunu düşünür. Bu açılarından Ahmet Haşim'in ve üniversiteden hocası Yahya Kemal'in estetiğine yaklaşır.

Yunus Kâzım Köni, roman ve hikâye yazarının amacının "bir hayat sezişini aşlamak" olduğunu söyler. Ona göre anlatının ana olayı, mutlaka anlatmaya değer ve orijinal olmalıdır. Şiir ve hikâyenin farkı, işlenen konunun benzersizliğiyle ilgilidir. Hikâye orijinal bir olay gerektirirken şiirde başkaları tarafından işlenen konuların tekrar ele alınmasında bir sakıncası yoktur. Yazara göre şiir ve anlatıya dayalı metinlerin güzellik ölçütlerinden bir diğeri ise eserlerin tercümeyle karşı gösterdiği dirençtir. Tercüme edildiğinde değerini yitirmeyen çok az şiir bulunurken, yanlış tercüme edilmediği takdirde başarılı hikâye ve romanlar değerini koruyacaktır:

"Ölçü şudur: bir şiirin başka bir dile çevrilmesi ne kadar zor ise eser o kadar mükemmeldir. Onun için büyük şairleri ancak yine büyük bir şair çevirebiliyor. Nesre gelince çevrildiği dilde de okunabiliyorsa

mükemmeldir. Halit Ziya'nın hiçbir romanını ve Abdülhak Hâmit'in hiçbir piyesini yabancı dilden okumaya katlanamayışımız bunların ne kadar iptidai şeyler olduğunu ispata yeter" (Köni 1942b: 6-7).

Köni'ye göre eserleri tercüme edildiği hâlde değerini yitirmeyen Türk hikâyecisi Refik Halit'tir. Yazar, Refik Halit'in eserlerini hem bize kendimizi hem de bizi dünyaya tanıtan şaheserler olarak görür. Sabahattin Ali ve Kemal Bilbaşar'ı da onun başarılı takipçileri olarak kabul eder. Hikâyede olaya verdiği önem ile Refik Halit, Sabahattin Ali ve Kemal Bilbaşar gibi isimleri takdir etmesi, Yunus Kâzım Köni'nin olay hikâyeciliği çizgisinde olduğunu gösterir. Nitekim yazarın *Bir Kadının Jurnalından* adlı kitabındaki hikâyeler bu tarzda kaleme alınmıştır.

Almancadan felsefî ve edebî metin çevirileri yapan Köni'nin süreli yayınlardaki yazılarında, o yıllarda hızlanan tercüme faaliyetleri geniş yer tutar. "Tercüme Bürosu" başlıklı yazısında, Maarif Vekâletinin tercüme faaliyetlerine gereken önemi göstermesi bir zafer olarak görülür. Yazara göre yabancı bir kültürle kaynaşabilmenin tek yolu tercümedir; ancak gelişigüzel yapılan tercüme yarardan çok zarar getirir. Yeni kurulan Tercüme Bürosu, çeviri işindeki anarşiyi ortadan kaldıracaktır. Kargaşanın sona ermesi için tercüme işinin profesyonelleşmesi gerekir. Özellikle "tercümenin tercümesi" eserlerle karşılaşılması için Yunanca ve Latince bilen mütercimlerin yetişmesi şarttır (Köni 1940: 6-19).

Yunus Kâzım Köni bu yazısından iki yıl sonra, bir kez daha Maarif Vekâletinin gerçekleştirdiği tercüme faaliyetlerine değinir. Tercüme Bürosunun ve büronun resmî yayın organı *Tercüme* dergisinin bu sürede faydalı işler başardıklarını belirtir; ancak yayımlanan kitapların aynı kalitede olmamasından yakınır. "Tercüme filologlar değil, eserin emsalini kendi dilinde yaratmış olan şairler yapar." diyerek akademik metinler ve edebiyat eserlerinin aynı tarzda tercüme edilemeyeceğini, edebî eserlerin alanında kendini ispat etmiş şair ve yazarlar tarafından çevrilmesi gerektiğini savunur (Köni 1942c: 6).

II. Türk Dili Kurultayı üyelerinden olan Yunus Kâzım Köni, dil konusunda öz Türkçecidir. Yazar, dilde işlek olarak kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçe sayılması gerektiğini savunan Faik Ali Ozansoy'a şiddetle karşı çıkar. Bir kelimenin herkes tarafından bilinip bilinmediğini tespit etmenin imkânsız olduğunu düşünür: "O [Faik Ali Ozansoy] yazısında Arapça, Acemce düşmanlığını manasız buluyor. Biz ise gücümüzü bu düşmanlıktan almaktayız." (Köni 1942d: 7) ifadeleri, Köni'nin dil bahsindeki fikirlerini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak yazarın dil konusundaki öz Türkçeci hassasiyetini hikâyelerine yansıttığı söylenemez. Eserlerinde konuşma dilinde işlek olarak kullanılan Arapça ve Farsça kelimelere de rastlanmaktadır.

3. Hikâyelere Genel Bakış

Bir Kadının Jurnalından 1949 yılında, Ankara Yeni Cezaevi Matbaasında basılır. Yunus Kâzım Köni bu tarihte ilköğretim Genel müdürüdür. Tespit edebildiğimiz kadarıyla kitapta yer alan dokuz hikâyeden beşi, 1938-1946 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde tefrika edilmiştir. Köni'nin hikâye kitabı, resim ve edebî metin ilişkisini göstermesi bakımından önemli bir eserdir. Kitaptaki hikâyelerden *Bir Kadının Jurnalından* ve *Barda Zühtü Mürtoğlu*; *Bir Cenaze Alayı*, *Gladyatör* ve *Şubat Rüzgârları* Halil Dikmen; *Âni Bir Ölüm Haberi*, *Kopuk* ve *Mahmurluk Zeki Faik İzer*; *Bulutlu Bir Mayıs Gecesi* ise Arif Kaptan tarafından resmedilmiştir.

Kitaba adını veren ilk hikâye *Bir Kadının Jurnalından* başlığını taşır. Hatırat biçiminde kurgulanmış olan bu çerçevede hikâyede, anlatıcının küçük kardeşi Yean, Şark'a dair merakını gidermek için liseyi bitirdikten sonra İstanbul'a gider. İki yıl boyunca İstanbul'da kalır. Yean'ın Hamburg'a döndüğü gün, ailesi onun için ufak çapta bir ziyafet verir. Yemekten sonra gazetelere göz atan Yean'ın ağabeyi, Napolyon Bonapart'ın ölüm haberini görür. Yean bu haber üzerine başlayan hararetli siyaset tartışmasını yatıştırmak ister. Büyükada'da bulunduğu sırada bir rahipten dinleyip defterine not ettiği hikâyeden bahseder. Masadakilerin isteği üzerine hikâyesini okumaya başlar.

Yean'ın hikâyesinin başkışısı Andrenikos, Osmanlı akınlarına karşı Bursa şehrini savunmuş bir komutanın oğludur. Genç Andrenikos, Bursa'nın Osmanlı mülkü olmasından sonra İstanbul'a giderek imparatorun hizmetine girer; imparatorluğu kurtarmak ve bin yıllık Bizans geleneğini muhafaza etmek ister. Girdiği her savaşta başarı kazanır, kısa sürede yükselerek imparatorun özel ordusunun kumandanı olur. Saraydaki gözdelelerden biriyle evlenir; ancak çok sevdiği eşi tarafından aldatıldığını öğrenince onu öldürür. Düşmanlarının çıkarttığı dedikoduların da etkisiyle Andrenikos'un gözlerine mil çekilir. Zamanla körlüğe alışan Andrenikos, Yıldırım Beyazıt'ın İstanbul'a saldıracağını düşündüğü için imparatorun huzuruna çıkar. Onu yaklaştırmakta olan Osmanlı tehlikesine karşı uyarır. Andrenikos'un halkı kıskırtmasından korkan imparator, bu defa kulaklarına kızgın yağ döktürür. Çektiği acılara rağmen Andrenikos, "Gözleriniz var, körsünüz! Kulaklarınız var, sağırsınız! Beyazıt hazırlıklarını bitirdi. Ne duruyorsunuz?" (Köni 1949: 15) diyerek insanları uyarmayı sürdürür. Halkı galeyana getirdiği gerekçesiyle Andrenikos'un dili kesilir. Neticede Andrenikos, tam bir karanlık ve sessizliğe mahkûm olur. Ölümüne kadar Büyükada'daki keşişlerin yardımlarıyla yaşamını sürdürür.

Yean'ın naklettiği hikâye, ailesi tarafından saçma bulunur. Anlatılanların gerçek olmadığı, bir Hristiyan'ın böyle bir hikâye yazmasının günah olduğu, Yean'ın sırlı ve korkunç Şark tarafından olumsuz yönde etkilendiği söylenir. Bunun üzerine Yean, bir daha asla edebiyatla uğraşmamaya yemin eder. Hikâyesinin yazılı olduğu kâğıtları buruşturarak pencereden fırlatır. Ancak Yean'ın ablası, kimse fark etmeden müsveddeleri alıp saklar ve günlüğüne kaydeder.

İlk olarak 16 Eylül 1946 tarihli Vakit gazetesinde yayımlanan *Bir Cenaze Alayı* adlı hikâyede, İstanbul'un kenar mahallelerinin birinde aynı gün iki kişi ölür. Ölenlerden biri, hâlî vakti yerinde, Cumhuriyet Devri yarbaylarından Galip Timuçin; diğeri ise virane bir evde yedi yıldır yatalak durumda yaşayan, torununun dahi çoktan beri öldüğünü sandığı Abdülhamid Devri paşasıdır. Kanun gereği sadece paşa rütbesindeki kişilerin cenazeleri resmî törenle defnedildiğinden, Galip Timuçin'in damadı eşiyile barışabilmek için hileye başvurmaya karar verir. Kimsenin hatırlamadığı paşanın cenazesi için gelen top arabasına kayınpederinin na'sını yerleştirir. Böylece Yarbay Galip Timuçin, hakkı olmadığı hâlde gösterişli bir resmî törenle; kimsenin ismini bile hatırlamadığı Abdülhamid Devri paşası ise mahalleden birkaç kişinin katılımıyla defnedilir.

Kitabın üçüncü hikâyesi olan *Âni Bir Ölüm Haberi*, 12-14 Ekim 1946 tarihleri arasında, Vakit gazetesinde tefrika hâlinde yayımlanır. Nesrin, eşine ihanet eden bir kadındır. Bir gün gazetede yasak aşkı Turgut'un ölüm haberini görür. İşten gelen eşi Ahmet'e hasta olduğunu söyler ve onu akşam davetli oldukları yemeğe yalnız gitmesi için ikna eder. Evde yalnız kalan Nesrin, altı aydır birlikte olduğu sevgilisi Turgut'la hatıralarını düşünürken uyuyakalır.

Gladyatör başlıklı hikâye, Seçilmiş Hikâyeler dergisinin 1947 tarihli birinci cildinin ikinci sayısında yayımlanır. Hikâyede vaka, Bizans İmparatorluğu Döneminde Kayseri'ye yakın Sezares şehrinde geçer. Bir tüccar, borcunu ödeyemediği için oğlunu köle olarak satmak zorunda kalır. Ermeni köle tüccarına satılan çocuk henüz on üç yaşındadır. Çocuğun güçlü kuvvetli olduğunu gören köle tüccarı, onu Teb şehrinden dul bir Yunan kadına satar. Böylece çocuk, doğduğu topraklardan uzaklaşır. Yunan kadın çocuğa oldukça iyi davranır, onu bir pehlivan olarak yetiştirmeye karar verir. Çocuk büyüyüp yirmi iki yaşına geldiğinde, artık Teb şehrinde kendisine rakip olabilecek bir pehlivan kalmamıştır. Bunun üzerine yenilmez pehlivan, sahibinin de yardımıyla Roma'ya gider. Başkentteki müsabakalarda köle olduğu için öncelikle ikinci sınıf gladyatörlerle mücadele eder. Bir süre sonra sahibi tarafından azat edilince memleketi Sezares'e dönmeye karar verir. Seyahat için gereken parayı biriktirmek üzere vakit geçirdiği sırada, şımarık Romalı gençlerle giriştiği bir kavgada cinayet işler. Mahkeme, pehlivanın Afrikalı bir hükümlüyle ölümüne dövüşmesine karar verir. Pehlivan düello sırasında, seyircilerin yüzlerce defa seyrettikleri bu "insan boğazlamasını" (Köni 1949: 47) kanıksayan bakışları altında can verir. Dövüşten sonra şehir halkı, günlük yaşantısına geri döner.

İlk olarak 10 Eylül 1946 tarihli *Vakit* gazetesinde yayımlanan *Barda* adlı hikâyede, Çelebi lakaplı Bankacı Hüsameddin ile arkadaşlarının Ankara'daki bir barda geçirdikleri gece anlatılır. Çelebi arkadaşlarıyla içki içip sarhoş olduktan sonra, barda gördüğü bir konsomatris ile sohbet etmeye başlar. Macar olduğu öğrenilen kız, Türkiye'ye Suriye'den gelmiş; Ankara'dan önce İstanbul barlarında çalışmıştır. Hiçbir dostu olmamasına rağmen yaşadığı hayattan memnundur, çünkü dostluğu şahsiyetin yosunu olarak görmektedir. Yeni yüzlerle karşılaşmanın hep aynı yüzleri görmekten daha iyi olduğunu düşünür. Normal bir hayat süren insanların tekdüze yaşamlarını eleştirir. Sarhoşluğu artan Çelebi Hüsameddin, kızın umursamaz tavırlarından etkilenir. Onun ertesi gün Bağdat'a gideceğini öğrenir ve üzülür. Çelebi kızla sohbet ettiği sırada, arkadaşları tarafından vaktin geç olduğu konusunda uyarılır. Bardaki kızla vedalaşır; kız ise genç adamı daha barı terk etmeden unuttur.

Kopuk başlıklı hikâye, *Yeni Adam* dergisinin 10-24 Temmuz 1941 tarihleri arasında yayımlanan 341. ve 343. sayılarında tefrika edilir. Hikâyede vaka, elli beş yaşındaki bir yazarın arkadaşıyla bir cenaze töreninde sohbet etmesiyle başlar. Konuşmalardan anlaşıldığı üzere ölen kadın, Mütareke Döneminin popüler yazarlarından Suat Hüsni'nün eski eşidir.

Suat Hüsni yaşamadığı hayatları yazıp incir çekirdeğini doldurmayacak meselelerden eserler çıkardığı gerekçesiyle dostları tarafından daima eleştirilen bir yazardır. Yine böylesi bir eleştiri aldığı sırada, "Göreceksiniz, yakında güzel bir hikâyem çıkacak; bu işte, yaşanmış bir hayatın zaptından ibaret olacak." (Köni 1949: 61) cevabını verir. Suat Hüsni ertesi gün, hikâyenin anlatıcısı olan elli beş yaşındaki yazar dostuna bir süreliğine İran'a seyahat etmek istediğini söyler ve karısına haber vermeden ortadan kaybolur. Suat Hüsni'nün kaybolduğu vakitlerde I. Dünya Savaşı bitmiş, Kurtuluş Savaşı başlamıştır. Pek çok aydın Ankara'ya geçtiği için Suat Hüsni'nün de Anadolu'ya gittiği düşünülmüş; ancak kendisinden haber alınamayınca öldüğüne hükmedilmiştir.

Suat Hüsnü'nün kayboluşundan üç sene sonra, evinin önünde bir serseriye rastlanır. Bu serseri, evin küçük kızından kütüphaneye gitmesini ve kendisine bir kitap getirmesini ister. Evin yeni beyi, küçük kızla konuşan bu kişiyi görünce yakalayıp karakola götürür. Karakolda isminin Veli Tosun olduğunu söyleyen adam üç yıl önce hapse girdiğini, iki yıl boyunca hapis yattığını, hapisten çıktıktan sonra köprü altında yaşadığını söyler.

İstanbul'daki genç bir gazeteci, Veli Tosun'un aslında Suat Hüsnü olduğuna dair şüpheye kapılır; dedikoduların doğru olup olmadığını araştırmaya başlar. Ancak gazeteci haberini tamamlayamadan Suat Hüsnü vefat eder. Suat Hüsnü'nün köprü altında birlikte yaşadığı delikanlı, onun hatıra defterini anlatıcıya getirir. Defterde yazanlara göre Suat Hüsnü hiçbir zaman İran'a gitmemiştir. Hayatını serseriler gibi geçiren yazarlara özenmiş, birkaç ay böyle bir hayat sürmek düşüncesiyle Pendik'te bir köprü altına sığınmıştır. Arzuladığı hayatın köprü altında olduğuna kanaat getirdiği için, birkaç aylığına tecrübe etmek istediği bu hayatı uzun yıllar isteyerek sürdürmüştür.

*Şubat Rüzgârları'*nda elli yaşındaki bir Amerikalı, evinin garajını konser salonuna çevirmeye karar verir. Bu kararını Ekim Devrimi'nden sonra New York'a iltica eden ve esnaf çocuklarına musiki dersi vererek geçinmeye çalışan Vasili Vasileviç isimli eski orkestra şefi arkadaşına açar. Vasili Vasileviç bu fikri duyar duymaz heyecanlanır, ilk konserini 1924'ün yılbaşı gecesinde gerçekleştirmek üzere otuz kişilik orkestra kuracağına dair arkadaşına söz verir. Vasileviç devrim sırasında ölen, müzik dehası öğrencisinin Şubat Rüzgârları adlı bestesini konserde icra etmeyi planlar. Ancak konserden yeteri kadar para kazanamayacaklarını düşünen destekçiler konserden vazgeçer. Vasili Vasileviç de kısa bir müddet sonra zatürreden ölür.

Yunus Kâzım Köni'nin en uzun hikâyesi 25-29 Temmuz 1938 tarihleri arasında Kurun gazetesinde "*Bir Delinin Hikâyesi!?*" başlığıyla tefrika edilen, kitapta ise *Bulutlu Bir Mayıs Gecesi* adını taşıyan hikâyedir. Hikâyede kocasını öldürdükten sonra çıldıran bir kadının başından geçenler konu edilir. Kadının sekiz yıldır süren tekdüze evlilik hayatında, borçlar nedeniyle yaşanan tartışmalar alışkanlık hâlini almıştır. Kadın mayıs ayının maaş gününde, artık hayatın monotonluğuna katlanamadığını fark eder. Sürekli tekrar eden ehemmiyetsiz münakaşaların birinde intihar etmeyi düşür. Kavganın yaşandığı gece şiddetli bir ölüm arzusuyla uykusundan uyanır. Komodinin çekmecesini açarak eşinin tıraş olduğu usturayı alır. Onun horultularını duyduğunda önce kocasını, ardından kendini öldürmeye karar verir. Bir süre tereddüt etse de kendisi gibi kocası için de ölümün bir kurtuluş olduğuna hükmeder: "Böyle şerefsiz, itibarsız düz bir memur hayatına daha on, on beş sene katlanmaktan ne çıkardı. Hele tekaütlük gelince... Bu tekaütlük tasavvuru kadının vücuduna yapışan bir buz kadar soğuktu. Kocasına acıdı. Onun ihtiyarladığı zaman büsbütün uysal, şahsiyetsiz, soluk bir gölge olacağı muhakkaktı" (Köni 1949: 82). Kocasının boğazını usturayla kestikten sonra, cinayet işlediğine inanamaz; yaşananların kâbus olduğunu düşünür. Ertesi sabah komşular kadını çıldırmış hâlde bulur.

Cinayetten sonraki beş günü adli tıpta geçiren kadın, doktorların onayıyla Şişli Fransız Hastanesine yatırılır. Ancak evladının katil olmasına dayanamayan babası olayın ardından öldüğü için kız, özel hastane masraflarını karşılayamayan ailesi tarafından Bakırköy'e nakledilir. Ağabeyi Erzurum'da memur olduğundan kadını düzenli olarak ziyaret edebilen tek kişi annesidir. Kızının bir gün iyileşeceğine inanan annesi, her görüş gününde hastaneye gitmeyi sürdürür. Annesinin ölümünden sonra ziyaretçisi kalmayan kadın, hastaneye yatışının on sekizinci yılında

taburcu edilir. O sırada İstanbul'da yaşayan ağabeyi, çoktandır ölü sandığı kardeşinin hastaneden taburcu edileceğini bildiren evrakı görünce ne sevinir ne de üzülür. Ablasına bodrum katta çarşafsız, kirli bir yatak verir. Kadın kalan ömrünü üç öğün bulaşık yıkadığı bu bodrumda geçirecektir.

Kitabın son hikâyesi *Mahmurluk*'ta anlatıcının hatırladığı son şey, ölmek üzere olduğudur. Adam mezarda olmadığını fark eder; ancak kendisini mezarın dışında da hissetmez. Nerede olduğunu anlamaya çalıştığı sırada bir ses, dünyanın eşliğinde bulunduğunu söyler. Duyduğu ses ona, "hayat sarhoşluğunun mahmurluğu"ndan (Köni 1949: 100) kurtulduğu anda, saf bir ruh olarak yaşamına devam edeceğini bildirir. Adam, yeni durumuna alışmakta zorlanır; evine gidip eşini, odasını, kitaplarını görmek ister. Yaşayanların dünyasının ruhlar âleminde görülemeyeceğini öğrenince, aklına ünlü sanatçılar gelir ve aklına getirdiği her sanatçı karşısında belirir. İçinden atamadığı dünya özlemi üzerine Raphael, Üçüncü Selim ve Karacaoğlan'la sohbet eder. Daha sonra henüz on iki yaşındayken vefat eden bir çocukluk arkadaşı ona, dünyada ruhunun saflığını koruyamadığı için ceza olarak iki bin beş yüz yıldır uyandırılmadığını söyler. Bu sırada adam, bir Mısır firavunundan ruhlar âleminde her isteğin yerine getirildiğini öğrenir ve eşini görmek ister. Kendisine sarı bir parıltı olarak görünen eşinin bedeninin olmamasını garipser. Ona ruhlar âleminde birlikte yaşamak isteyip istemediğini sorduğunda kadın, "Acemi! Burada dünyevî inhisarlardan vazgeçmek lâzım. Beraberliğimiz birbirimizi düşündüğümüz anlardan ibarettir. Sen beni çağırır çağırılmaz yanında olurum." (110) cevabını verir ve ikinci kocasının ruhunun kendisini çağırdığını söyleyerek ortadan kaybolur.

Ahmet Hamdi Tanpınar *Mahmurluk*'un hikâye ya da diyalog olarak kabul edilebileceğini ve metinde Epikür'ün hazcı felsefesinin hissedildiğini söyler. Köni'nin insan ve hayat hakkındaki düşüncelerinin hikâyeye yansıdığını belirtir: "[H]er gün olup biten şeylerin âşığı, müşahedelerini çok sert bir ölüm düşüncesinin üzerinde toplar" (Tanpınar 1998: 429-430). Tanpınar'ın *Mahmurluk* için yaptığı "ölüm düşüncesi" yorumunu genellemek mümkündür. Yazarın *Barda* dışındaki hikâyelerinin tamamında ölüm fikri kendini hissettirir: Hikâye kişileri ya yakınlarının ölümleri sebebiyle yıkıma uğrarlar ya da ölüm gerçeğiyle bizzat yüzleşirler.

Hikâyelere genel açıdan bakıldığında ölüm düşüncesinin yanında aileye yabancılaşma ve iletişimsizlik en baskın temalardır: İlk hikâyede Yean isimli genç, edebiyata meraklı olmasına rağmen ailesinin acımasız yorumları sonucu bir daha sanatla uğraşmamaya karar verir. *Âni Bir Ölüm Haberi*'nde Nesrin, eşi Ahmet'le aralarındaki iletişimin bittiğini düşündüğü için onu aldatır. *Gladyatör*'ün köle pehlivanı çocuk yaşta babasının borçları yüzünden satılır, içindeki aile hasretiyle gurbette giriştiği bir düelloda hayatını kaybeder. *Kopuk* başlığını taşıyan hikâyede popüler romancı Suat Hüsni, eşini ve çocuğunu terk ederek köprü altında yaşamayı tercih eder. Gerçek aşkın zevkini evsiz erkek ve kadınlarda bulduğunu söyler. Eski hayatını boşa geçen bir ömür sayar. *Bulutlu Bir Mayıs Gecesi* adlı hikâyede ise yaşlanınca eşinin kişiliksiz, soluk bir gölgeye dönüşeceğini düşünen kadın çareyi kocasını öldürmekte bulur.

Köni'nin hikâyelerinde kişiler, çoğunlukla orta sınıfa mensuptur. Ancak bu kişilerin sıradan insanlar olduklarını söylemek mümkün değildir. Yazar, hikâyelerde sıra dışı olay ve kişilere yönelik tutumunun nedenini, "Romancı ve

hikâyecinin anlattığı vakalar[ın] bahsetmeye değmeyecek kadar yavan ve bayat olmaması lâzımdır. Mevzuu teşkil eden vakanın mutlaka orijinal olması icap eder.” (Köni 1942b: 6) sözleriyle açıklar.

Hikâyelerde bütünsel karakterleştirmenin tercih edildiği görülür. Bütünsel karakterleştirmede, genellikle metinde ilk defa beliren bir karakterin ana hatlarıyla anlatıcı tarafından betimlenmesi söz konusudur (Jahn 2015: 114). Köni'nin hikâyelerinde çoğunlukla ilk defa ortaya çıkan karakter, herhangi bir davranış sergilemeden önce, anlatıcı tarafından betimlenir. *Bir Cenaze Alayı* adlı hikâyede, vakaya sonradan dahil olan Arap bacının tasviri, yazarın karakterleştirme yöntemine örnek olarak gösterilebilir:

“Bu yatalak adamın bakıcısı bir Arap bacı idi. Bu kadıncağız da altmışına yakındı. Yaşından az gösterirdi. Otuz senedir bu ihtiyarın yanında. Önceleri hizmetçisiymiş, sonraları yani bundan aşağı yukarı yirmi sene kadar önce nikâhlısı olmuştu. Arap bacının kocasının ehemmiyetsiz bir üç aylığı vardı. Adam ölünce bu maşa nail olmak ümidi baciya gayret vermişti” (Köni 1949: 24-25).

Yazarın hikâyelerinde farklı anlatıcı ve bakış açılarını kullandığı görülür. *Bir Kadının Jurnalından*'da, dış çerçevedeki ana hikâyede günlük; *Kopuk*'ta ise hatıra türünün imkânlarından yararlanır. *Mahmurluk*'ta da yaşananlar, birinci tekil şahıs tarafından dile getirilir. Dolayısıyla bu üç hikâyede anlatıcı, vakanın içinde yer aldığı için öykü-içi (homodiegetik); diğer altı hikâyede ise anlatıcının anlatıda karakter olarak yer almadığı öykü-dışı (heterodiegetik) anlatıcı bulunur.

SONUÇ

Eğitimci ve bürokrat kimliğiyle tanınan Yunus Kâzım Köni aynı zamanda şair ve hikâyecidir. Bunların yanında yazarın Ülkü, Yücel, Tercüme, Servet-i Fünun Uyanış ve özellikle Yeni Adam gibi dönemin öne çıkan dergilerinde pek çok edebiyat incelemesi bulunur. Köni yaptığı yazar, eser ve tür incelemelerinde bir anlamda kendi hikâye anlayışının da anahtarını verir. Ona göre hikâye bir hayat sezisinin aşılmasıdır ve hikâye türünün güzellik ölçütü anlatılan konunun orijinalliğidir. Dolayısıyla Yunus Kâzım Köni'nin nasıl anlattığından çok neyi anlattığına öncelik veren hikâyecilerimizden olduğu söylenebilir.

Yunus Kâzım Köni, bir kısmı süreli yayınlarda yayımlanan hikâyelerini, 1949 yılında *Bir Kadının Jurnalından* adlı kitabında toplar. Kitapta yer alan dokuz metin de vaka hikâyesi türündedir. Ölüm, yalnızlık, iletişimsizlik ve bireyin yakın çevresine yabancılaşması eserlerde en çok işlenen konulardır. Hikâyelerdeki karakterler genel olarak aileleri ve eşleriyle uyumsuzluk yaşayan, içlerinde anlaşılma arzusu taşıyan kişilerdir. Köni'nin hikâyelerinin ayırt edici tarafı olayların sıra dışı olması veya sıradan olayları sıra dışı kişilerin yaşamasıdır. Sözelimi kitaba adını veren ilk hikâyenin merkez kişisi Napolyon Devrinde Almanya'da yaşayan ve yeni yerler görme arzusuyla Şark'a seyahat eden bir oryantalist gençtir. Ölüm temasının işlendiği *Mahmurluk*'ta anlatıcı öldükten sonra bir süre berzah âleminde uyutulup cezası sona erdikten sonra uyandırılan bir kişidir. *Bulutlu Bir Mayıs Gecesi* adlı hikâyede hayatın tekdüzeliğinden bunalan bir kadının eşini öldürmesi anlatılır. Yalnızlık ve iletişimsizlik temasının hâkim olduğu *Gladyatör* başlıklı hikâyede ise Roma İmparatorluğu Döneminde babasının borçları karşılığı satılan ve pehlivan olarak yetiştirilen bir kölenin başından geçen olaylar işlenir. Sonuç olarak yazarın hikâye anlayışında benzersizliğe önem vermesinin, hikâyelerindeki tematik örgüyü belirlediği söylenebilir.

Köni'nin hikâyelerinde merak unsurunun öne çıkarıldığı görülür. Vakadaki gerilim giderek yükselirken hikâyelerin sonunda düğümlerin tamamı çözülür. Hikâyelerde günlük, hatıra defteri, geriye dönüş gibi anlatım tekniklerine başvurulmuş; çoğunlukla üçüncü şahıs anlatıcı tercih edilmiştir. Mekân öğesi, işlevsel olarak kullanılmamış; karakterlerin deneyimlediği algısal mekândan ziyade fiziksel mekân ön plana çıkarılmıştır.

Edebiyat tarihleri ve antolojilerde kendine yer bulamasa da Yunus Kâzım Köni gerek süreli yayınlarda kalmış makaleleri gerekse tercüme ve telif eserleriyle hatırlanmaya değer bir yazardır.

KAYNAKÇA

- BCA, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 1942: 30.11.1.0/157.31.2.
- BCA, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 1946: 30.11.1.0/186.35.2.
- BCA, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 1946: 30.11.1.0/187.36.18.
- BCA, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 1946: 30.11.1.0/187.40.6.
- Binbaşıoğlu, Cavit (1995). *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Birsel, Salâh (2014). *Kahveler Kitabı*. İstanbul: Sel Yay.
- Çakır, Serpil (2009). "Şirin Tekeli: Siyaset Biliminde Yeni Bir Soluk...". *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (40): 109-118.
- Dirin, İlyas (2009). "Kültür-Sanat-Edebiyat-Tiyatro-Musiki ve Folklor Dergileri (1929-1990)". *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* (1): 223-283.
- Eagleton, Terry (2017). *Edebiyat Olayı*. çev. Başak Yüce. İstanbul: Sel Yay.
- Gariper, Cafer ve Bayraktar, Yasemin (2020). "Unutulmuş Bir Şiir Emekçisi: Yunus Kâzım Köni". *ECLSS International Online Conference Economics & Social Sciences Kielce POLAND Proceedings Book*: 299-308.
- Gezgin, Hakki Süha (2013). *Edebî Portreler*. haz. Beşir Ayvazoğlu. İstanbul: Kapı Yay.
- Köni, Yunus Kâzım (1939). "Bir Şiir ve İki Manzume". *Yeni Adam* (245): 12-13.
- Köni, Yunus Kâzım (1940). "Tercüme Bürosu". *Yeni Adam* (273): 6-19.
- Köni, Yunus Kâzım (1942a). "Edebî Oluşlar". *Yeni Adam* (389): 6-11.
- Köni, Yunus Kâzım (1942b). "Edebî Oluşlar". *Yeni Adam* (393): 6-7.
- Köni, Yunus Kâzım (1942c). "Edebî Oluşlar". *Yeni Adam* (396): 6-7.
- Köni, Yunus Kâzım (1942d). "Edebî Oluşlar". *Yeni Adam* (392): 6-7.
- Köni, Yunus Kâzım (1949). *Bir Kadının Jurnalından*. Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası.
- Özdemir, Esen (2016). "Şirin Tekeli ile Söyleşi: Karı Kuvvetlerinden Feminist Harekete". <https://www.Sharfliler.com/sirin-tekeli-ile-soylesi-kari-kuvvetlerinden-feminist-harekete/> [erişim tarihi: 25.02.2022].
- Şahin, İbrahim (2017). "Tanpınar'ın Yunus Kâzım Köni'ye Gönderilmemiş Mektubu". *Türk Dili* (781): 22-28.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (1987). *Aydaki Kadın*. İstanbul: Adam Yay.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (1997). *Tanpınar'dan Hasan Âli Yücel'e Mektuplar*. haz. Canan Yücel Eronat. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1998). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh Yay.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2008). *Günlüklerin Işığında Tanpınar'la Başbaşa*. haz. İnci Enginün ve Zeynep Kerman. İstanbul: Dergâh.

Yunus Kâzım (1930, 1 Ağustos). "Avrupa mektupları". *Vakit*: 6.